

Для України наявність на незаконному ринку напівсинтетичних канабіноїдів та-кож украї актуальна. Обходячи обмеження статусу підконтрольних речовин, *ННС*, *ННС*-ацетат, *ННС*-*P*, *H4-CBD* активно просуваються на ринку рекреаційної продукції. Швидкість, із якою відбувається поширення цих речовин, на тлі доволі високої їх психоактивності, недостатньої вивченості й відсутності контролю, надає *ННС*, *ННС*-ацетату, *ННС*-*P*, *H4-CBD* статусу високої соціальної небезпеки.

Зважаючи на загальну непоінформованість користувачів про потенційні ризики для здоров'я, пов'язані з *ННС*, *ННС*-ацетату, *ННС*-*P*, *H4-CBD*, їх активне поширення через інтернет-канали, важливо обмежити доступність цих речовин, завдяки чому убезпечити здоров'я населення. Поводження із цими речовинами слід вважати незаконним.

Перелік джерел посилання

1. Amirav A., Neumark B., Margolin Eren K. J., Fialkov A. B., Tal N. Cannabis and its cannabinoids analysis by gas chromatography–mass spectrometry with cold EI. *Journal of Mass Spectrometry*. 2021. Vol. 56. Is. 6. Pp. 3—11. DOI: 10.1002/jms.4726 (дата звернення 23.08.2023).
2. Sanchez L., Filter C., Baltensperger D., Kurouski D. Confirmatory non-invasive and non-destructive differentiation between hemp and cannabis using a hand-held Raman spectrometer. *RSC Advances*. 2020. Vol. 10. Is. 6. Pp. 3212—3216. DOI: 10.1039/C9RA08225E (дата звернення 23.08.2023).
3. Recommended methods for the identification and analysis of Cannabis and Cannabis products. United Nations Office on Drugs and Crime. March 2022. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/scientists/recommended-methods-for-the-identification-and-analysis-of-cannabis-and-cannabis-products.html> (дата звернення 23.08.2023).
4. Barthlott I., Scharinger A., Golombek P., Kuballa T., Lachenmeier D. A Quantitative ¹H NMR Method for Screening Cannabinoids in CBD oils. *Toxics*. 2021. Vol. 9. Is. 6. Pp. 136—156. DOI: 10.3390/toxics9060136 (дата звернення 23.08.2023).
5. Coppey F., Becue A., Sacre P.-Y., Ziemons E. M., Hubert P., Esseiva P. Providing illicit drugs results in five seconds using ultra-portable NIR technology: An opportunity for forensic laboratories to cope with the trend toward the decentralization of forensic capabilities. *Forensic Science International*. 2020. Vol. 317. Art. 110498. DOI: 10.1016/j.forsciint.2020.110498 (дата звернення 23.08.2023).

Результати огляду місця події та експертних досліджень як важливий чинник боротьби із злочинністю

Андрій Лис,

Тернопільський НДЕКЦ МВС України, м. Тернопіль, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1965-7585>, e-mail: lis_1983@ukr.net

Марія Ярмусь,

Тернопільський НДЕКЦ МВС України, м. Тернопіль, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9066-6154>, e-mail: Maria160400@ukr.net

У статті стверджується, що успішний пошук слідів посідає важливе місце під час проведення огляду місця події та залежить від розв'язання організаційних питань його підготовки. Це пов'язано з тим, що дотримання правил і рекомендацій забезпечує якісний огляд місця події, оскільки виявлення слідів безперечно свідчить про факт перебування особи на місці вчинення правопорушення, що, своєю чергою, істотно впливає на повноту і послідовність використання слідової інформації під час проведення експертного дослідження, а також для розкриття, розслідування правопорушення і визначення правопорушника.

Ключові слова: *судова експертиза; сліди; огляд; спеціальні знання.*

Scene inspection results and forensic researches are an important factor in fighting crime

Andriy Lys, Maria Yarmus

The article argues that a successful search for traces is important while the scene inspection and depends on resolution of organizational issues prior to its preparation. This is due to the fact that compliance with the rules and recommendations ensures a high-quality scene inspection, since the detection of traces indisputably indicates the fact that a person was at the offense scene that significantly affects completeness and consistency of trace information use during the forensic research, as well as for disclosure, criminal investigation and offender identification.

Keywords: forensic science; traces; inspection; specific expertise.

Доказування є основою кримінальної процесуальної діяльності. Процес доказування відбувається на всіх стадіях кримінального провадження, починаючи з моменту прийняття слідчим, прокурором заяви (повідомлення) про вчинене кримінальне правопорушення або самостійного виявлення ними з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про його вчинення.

Розслідування кримінальних правопорушень практично неможливе без застосування спеціальних знань, які зазвичай застосовують у формі проведення різноманітних судових експертиз, що є вагомим та кваліфікованою формою використання спеціальних знань у процесі доказування обставин правопорушення.

Практика розслідування правопорушень свідчить про те, що в більшості випадків на місці події залишаються сліди трасологічного (дактилоскопічного) та біологічного походження. Можливість їх використання в процесі доказування у кримінальному провадженні визначається правильними діями слідчого та залучених фахівців, пов'язаних із виявленням, фіксацією та вилученням цих слідів, а також результатами експертних досліджень.

Під час розслідування різних видів правопорушень постає потреба у використанні спеціальних знань у вигляді призначення та проведення судових експертиз, залучення спеціалістів — осіб, які мають спеціальні знання та навички [3], до участі у слідчих (розшукових) діях.

Згідно ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» проведення усіх видів криміналістичних експертиз у межах кримінального провадження здійснюють виключно державні спеціалізовані установи, лише фахівці державних експертних установ, до яких належать і установи Експертної служби МВС України [1].

Найпоширенішими слідчими (розшуковими) діями, під час проведення яких залучають спеціаліста, у кримінальних провадженнях є огляд місця події (ст. 237 КПК України) [1].

Суть огляду полягає в безпосередньому сприйманні обстановки місця події, вивченні та дослідженні матеріальних джерел доказової інформації з метою подальшого виявлення та фіксації відомостей щодо обставин кримінального правопорушення [3].

Якісне проведення огляду місця події є необхідною передумовою подальшого успішного розкриття та розслідування будь-якого правопорушення, оскільки саме під час цієї слідчої дії виявляють сліди злочину та інші речові докази, аналізують важливі обставини правопорушення та фіксують доказову інформацію, що впливає на результат судових експертиз.

На якість проведення огляду місця події суттєво впливає рівень теоретичних знань і практичних навичок роботи зі слідовою інформацією, уміння правильно упорядковувати об'єкти дослідження з використанням сучасних технологій.

Результатом якісного огляду місця події є правильно складений протокол, в якому докладно описано виявлені та вилучені сліди, особливості слідосприймального об'єкта, технічні прийоми і засоби, застосовані під час виявлення та вилучення об'єктів.

Важливе значення для подальшого проведення дослідження мають відомості про форму, розміри, окремі та загальні ознаки виявлених слідів та способи їх вилучення.

Робота спеціаліста під час огляду місця події містить: а) визначення напряму пошуку предметів, на яких можна виявити та вилучити сліди рук, взуття, біологічного походження, а також сліди протекторів шин транспортних засобів, зламу та ін.; б) проведення попереднього огляду виявлених слідів на місці події та надання орієнтувальної інформації стосовно правопорушника з метою розкриття злочину за «гарячими» слідами або інших оперативних заходів; в) дослідження вилучених на місці події слідів рук (у межах подальшого проведення експертизи); г) застосування технічних засобів під час вилучення слідів і їх пакування; д) консультування з питань кількості, способу відбирання, якості виявлених слідів тощо [3].

Залучення спеціалістів, судових експертів та спеціалізованої пересувної лабораторії Експертної служби МВС має на меті застосування спеціальних знань, науково-технічних засобів, криміналістичних правил поводження з матеріальними джерелами доказової інформації; їх пакування, зберігання та транспортування, що забезпечить збереження слідової інформації для можливого подальшого проведення дактилоскопічної, трасологічної експертизи та інших видів дослідження, передбачено наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339 «Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події» [2].

Залучення спеціаліста — це не лише доцільна форма застосування спеціальних знань і технічних засобів під час провадження огляду місця події, це також гарантія якісного виконання слідчим своїх професійних обов'язків у конкретних умовах.

Варто пам'ятати, що можуть виникати обставини, які не дають змоги вилучати об'єкти-носії слідової інформації для наступного дослідження в лабораторних умовах. У такому випадку на місці події виявляють і вилучають сліди трасологічного, дактилоскопічного або біологічного походження, що зазначають у протоколі огляду місця події.

Дотримання усіх вимог щодо виявлення, вилучення та особливо упакування слідів, які можуть бути залишені особами, причетними до скоєння злочину, та об'єктів носіїв, на яких можуть бути такі сліди, під час огляду місця події, потрібне не лише для збереження слідової інформації, а й для забезпечення її доказової ваги є одним із важливих чинників якісного проведення подальших судових експертиз.

Із метою визначення особи, яка могла би бути причетною до вчинення злочину та залишити свої сліди, слідчий призначає експертизу.

Значний вплив на результати розслідування певного правопорушення та подальші судові процеси має висновок експерта, він як джерело доказів може бути беззаперечним доказом причетності підозрюваного до правопорушення, що розслідується [5, с.178].

Тому успішний пошук слідів посідає важливе місце під час проведення огляду місця події та залежить від розв'язання організаційних питань його підготовки. Це пов'язано з тим, що виявлення таких слідів безперечно свідчить про факт перебування особи на місці вчинення правопорушення, а дотримання правил і рекомендацій свідчить про якісний огляд місця події, що істотно впливає на повноту і послідовність використання слідової інформації під час проведення експертного дослідження, а також при розкритті, розслідуванні правопорушення і встановленні правопорушника [4].

Водночас технічні засоби та наукові методи слід застосовувати відповідно до законодавства та етичних норм, із урахуванням прав і свобод людини. До того ж необхідно дотримувати процедур і правил збирання, зберігання та використання доказів, щоб уникнути їх недопустимості в судовому процесі.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). Голос України. 21.04.1994. № 74 (824). 3 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 30.08.2023).
3. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : наказ МВС України від 03.11.2015 р. № 1339 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15> (дата звернення: 30.08.2023).
4. Щербаковский М. Г., Кравченко А. А. Применение специальных знаний при раскрытии и расследовании преступлений. Харьков, 1999. 78 с.
5. Шрамко О. Види спеціальних знань, що використовуються під час розслідування корупційних злочинів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 2 (18). С. 175—180.

Використання методів математичної статистики у фототехнічних дослідженнях

Олег Литвицький,

Запорізький НДЕКЦ МВС України, м. Запоріжжя, Україна, e-mail: litvicki@ukr.net

Олена Литвицька,

Запорізький НДЕКЦ МВС України, м. Запоріжжя, Україна, e-mail: alena.litvitskaya@gmail.com

Розглянуто можливість використання засобів математичної статистики у фототехнічних дослідженнях для перевірки та відбору найбільш достовірних результатів вимірювань.

Ключові слова: фототехнічні дослідження; методи математичної статистики; помилкові вимірювання.

Utilization of Mathematical Statistics Methods in Forensic Digital Imaging Analysis

Oleh Lytvitskyi, Olena Lytvitska

This article explores the potential application of mathematical statistics tools in forensic digital imaging analysis to validate and select the most reliable measurement results.

Keywords: forensic digital imaging analysis; mathematical statistics methods; measurement errors.

У сучасній судовій експертизі фототехнічні дослідження набули значної популярності. Сьогодні це вже не просто дослідження матеріальних фотозображень, а також, зокрема, визначення параметрів руху учасників дорожньо-транспортних пригод (як пішоходів, так і транспортних засобів) за допомогою відеозаписів, де об'єктами є статичні послідовні зображення (розкадровка).

У діджиталізованому світі XXI століття відеореєстратори трапляються всюди: ними облаштовують транспортні засоби, комерційні об'єкти, вулиці міст.

Однак, не зважаючи на вражаючі досягнення у сфері фото- та відеофіксувальних пристроїв, надані на дослідження матеріали часто мають посередню якість. Це можна пояснити специфічними умовами фільмування (на світанку або в сутінках), значною віддаленістю об'єктів дослідження від камери відеореєстратора, низькою якістю пристрою фото- та відеофіксування тощо.

Саме через зазначені вище чинники трапляються випадки, коли отримані у процесі дослідження дані вимірів можуть різнитися, наприклад, якщо подію зафіксовано в умовах недостатнього освітлення, то контури еталонного об'єкта можуть бути розмитими. І оскільки зазвичай розрахунки, приміром, швидкості виконують на малих часових відтинках (2—3 кадри), то похибка може суттєво позначитись на результатах.

У такому разі виникає потреба визначити, яка група вимірів є достовірною, а які — помилковими.